

HAYALHANE

ÖZLEM ERTAN

operatik@gmail.com
twitter:sozlemertan

Şirin Pancaroğlu, çeng ve unutulmuş enstrümanlar

Uzun zaman evvel dünyadan geçip gitmiş ressamlar, nakkaşlar, yazıcılar olmasaydı geçmişten pek fazla iz kalmayacaktı geride. Ne eski insanların nasıl yaşadığını, ne de neye inandığını bilecektik. Ama insan kaydetti. Yazının keşfinden önce mağara duvarlarına, seramiklere resim çizerek yaptı bunu; sonra ise ilk tabletleri cümlelerle doldurarak...

Müzelerde, kabartma figürlerle bezenmiş devasa seramiklere baktığımızda o devirde yaşayanların nasıl eğlendiğini, hangi enstrümanları çaldığını anlayabiliyoruz. Hititler'in Milat'tan yaklaşık 1500- 1600 seneye evvel yaptığı İnadık ve Hüseyinde vazolarını dikkatle incelerken "Şıradaki enstrüman gitara beniyor", "Bu adamın elinde tuttuğu uzun saplı çalgı bağlamayı andırıyor" diyebiliyoruz. Eski Yunan vazolarında, Sümer kral mezarlarına bırakılan hediyelerde geçmiş görebiliyoruz.

MİNİYATÜRLER VE HAYAT

Sümerler'in, Asurlar'ın, Hititler'in, Yunanlar'ın, Osmanlılar'ın bir zamanlar çaldığı, tellerinden çıkan ezgilerle hüzünlendiği, neşelendiği enstrümanların pek çoğu günümüze ulaşmadı. Arkeolojik kazılarda bulunan az sayıda örneği saymazsak kadim müzik aletlerini sadece eski resimlerdeki, miniyatürlerdeki günlük hayatı anlatan sahnelerden biliyoruz. Ressamların çizgilerine bakarak zaman

seyyahı oluyoruz.

Bazıları ise geçmişte yolculuk etmekle yetinmeyip yitik zamanları günümüze taşıyor. Tarihte kalmış çalgıları yeniden yaratmanın, çalmanın yollarını arıyor. Türkiye'de arp denince akla ilk gelen isim olan Şirin Pancaroğlu, bunlardan biri. Pancaroğlu, kısa süre önce Osmanlı arpi çeng için bestelenmiş eski ve yeni eserlerden oluşan "Çengnağme" isimli bir albüm hazırladı. Oysa ki sanatçı, bu çalgıyı "Şehinşahnâme", "Süleymannâme", "Sunâme-i Hümayün" gibi Osmanlı minyatür albümleri dışında görmemiş, ona dokunmamıştı. İstese de bunu yapamazdı, çünkü minyatürlerde bu kadar çok karşımızca çıktığına bakılacak olursa Ortaçağ Osmanlı saray hayatının vazgeçilmezleri arasında bulunan çeng, 17. yüzyıldan beri unutulmuşluğun kucağındaydı.

Tasvirlerinden yola çıkarak onu yeniden yaratmayı deneyenler oldu ama bu modern örneklerin aslına ne kadar benzediği tartışmalı. Bu durum İzmirlili lutiye Levent Güleç'in, 2013'te arpist Şirin Pancaroğlu'na yaptığı çeng için de geçerli. Ancak Pancaroğlu'nun çağdaş dönem çengi ile kulaklarda ve hafızalarda hoş bir suda bıraktığı; Osmanlı'nun ulvi, esrarlı havasını müziğin ucuna takip günümüze getirdiği düşünöldüğünde bunun hiç önemi kalmıyor.

ESKİ İLE YENİ

Klasik Batı Müziği albümleri yayınlayan

Lila Müzik'ten çıkan "Çengnağme", eskiyle yeniyi buluşturan bir albüm. İçinde 1610 doğumlu Tanburi Angeli'nin "Kürdi Peşrevi" de var, Şirin Pancaroğlu'nun, 2009 senesinde uçak kazasında hayatını kaybeden meslektaşı Ceren Necipoğlu anısına bestelediği "Nikriz Saz Semai" de... 10 parçadan müteşekkil albümdeki eserlerin güzelliği zamanla ortaya çıkıyor. O yüzden "Çengnağme"yi her dinleyişinizde ayrı bir tatla, önceden kaçırdığımız bazı ayrıntılarla karşılaşmanız kuvvetle muhtemel. İrani besteci Amir Mahyar Tafreshipour'un "Şiraz'da Bir Gece"si, etkileyici melodik yapısıyla CD'deki en dikkat çekici eserlerden biri.

Şirin Pancaroğlu'na eşlik eden neyzen Yavuz Akalın, kontrbasçı Volkan Topakoğlu, arpist Meriç Dönölk, tanburi Murat Aydemir ve klasik kemençe üstadı Derya Türkan'ın bu çalışmaya değer kattığını söylemeye gerek bile yok. Tabii sesinin yanı sıra perküsyon ve lavtasıyla "Çengnağme"ye dâhil olan Bora Uymaz'da unutmamalı.

Asırlar evvel üzerine ölü toprağı serpilmiş enstrümanların sesini duymak, arkeolojik keşiflere tanık olmakla karşılaştırılabilecek tuhaf bir duygu veriyor insana. 15. yüzyıl şairi Ahmed-i Dai'nin mesnevisi "Çengnağme" ile aynı adı taşıyan albümü dinlerken ister istemez geçmişten bazı görüntüler gözünüzün önünde canlanıyor, harekete geçen hayal gücünüz sizi eski devirlere götürüyor.